

بررسی روند تولید گوشت شتر در کشورهای ۹۶-۹۰

گرد آورنده:

رقیه حنیفی (کارشناس دفتر کشاورزی)

مقدمه

پروتئین نقش بسیار مهمی در تأمین انرژی مورد نیاز انسان‌ها دارد و اگر بخواهیم ترکیبی را به نام «اساس زندگی» بخوانیم، باید آن را به پروتئین اطلاق کنیم. بخش دامداری یکی از مهم‌ترین بخش‌های تأمین‌کننده پروتئین مورد نیاز بوده به طوری که به طور متوسط ۱۷ درصد از مصرف انرژی و ۳۳ درصد از پروتئین مصرفی مورد نیاز انسان را تأمین می‌کند. سهم ارزش افزوده دامپروری در بخش کشاورزی ۲۳ درصد فعالیت‌های این بخش را به خود اختصاص می‌دهد. گوشت قرمز به عنوان یکی از عمده‌ترین مواد غذایی مصرفی انسان‌ها شناخته شده است که با دارا بودن منابع سرشاری از پروتئین، مواد معدنی و اسیدهای آمینه جزء منابع انرژی و ویتامین‌های مغذی و ارزشمند غذایی محسوب می‌شود به طوری که میانگین سرانه مصرف گوشت قرمز مردم جهان ۱۸ کیلوگرم و سرانه مصرف گوشت قرمز در ایران حدود ۶/۱ کیلوگرم در سال برآورد شده است. بزرگ‌ترین دسته انواع گوشت بر حسب حجم مصرف، گوشت قرمز است که در کشور ما شامل گوشت گوساله، گوسفند، بز، گاو میش و شتر می‌باشد. بر اساس آمار به دست آمده از طرح آمارگیری از دامداری‌های کشور در سال ۱۳۹۶ تعداد شتر و بچه شتر ۱۴۱ هزار رأس بوده است.

طرح کشتار دام کشتارگاه‌های کشور توسط مرکز آمار ایران اجرا می‌شود که امکان بررسی میزان تولید گوشت انواع دام سبک و سنگین را فراهم می‌آورد. این طرح در سراسر کشور اجرا شده و روش آمارگیری به صورت تمام‌شماری و جامعه آماری این طرح تمامی کشتارگاه‌های رسمی کشور می‌باشد. با توجه به افزایش گرایش به مصرف گوشت شتر در کشور، در این گزارش مطالعاتی روند تولید گوشت شتر مورد بررسی قرار گرفته است.

در این گزارش سعی شده است به میزان کشتار گوشت شتر در طی سال‌های ۹۶-۹۰ در فصول مختلف و علل آن پرداخته شود.

یافته‌های تحقیق

گوشت شتر منبع بسیار خوبی از مواد مغذی است و از جهت ترکیبات شیمیایی با گوشت سایر دام‌های اهلی مقداری تفاوت دارد. این گوشت در مقایسه با گوشت گاو از میزان پروتئین و چربی کمتری برخوردار است و در مقایسه با سایر گوشت‌های دیگر حاوی سدیم بیشتر و پتاسیم کمتری است. مقدار ویتامین «ب کمپلکس»، ویتامین‌های گروه B و برخی عناصر معدنی نظیر فسفر و کلسیم آن بسیار زیاد است. اما باید افزود که نسبت آهن و روی آن کمتر از گوشت سایر دام‌های اهلی است و نسبت کلسیم این گوشت در عضلات ران آن زیادتر است. ویژگی اصلی و متمایزکننده گوشت شتر در مقایسه با دیگر گوشت‌ها، فقدان مواد هورمونی و آنتی‌بیوتیک در آن است؛ چرا که این حیوان در طبیعت آزاد و به دور از پرورش دامی رشد می‌کند. همچنین وجود مواد طعم‌دهنده و معطر در گوشت این حیوان موجب تحریک و ترشح غدد بزاقی و شیره معده شده و در نتیجه قدرت جذب را افزایش می‌دهد.

طبق نتایج طرح کشتار دام کشتارگاه‌های کشور در سال ۱۳۹۶ نزدیک به ۲ درصد گوشت دام‌های کشتار شده، گوشت شتر می‌باشد. در سال ۱۳۹۰ تعداد لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر ۲۷ هزار لاشه بوده و در سال‌های بعد از آن روند کاهشی داشته است اما در سال ۱۳۹۴ به یکباره تعداد لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر کشتار شده با ۲۲ هزار لاشه روند افزایشی داشته است.

جدول ۱- تعداد لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر ذبح شده در کشتارگاه‌های کشور: ۱۳۹۰-۱۳۹۶

(هزار لاشه)

شتر	سال
۲۷	۱۳۹۰
۲۶	۱۳۹۱
۲۴	۱۳۹۲
۱۹	۱۳۹۳
۲۲	۱۳۹۴
۲۴	۱۳۹۵
۳۳	۱۳۹۶

مأخذ: مرکز آمار ایران- نشریه کشتار دام کشتارگاه‌های کشور

جدول ۲- شاخص تغییرات تعداد لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر ذبح شده در کشتارگاه‌های کشور: ۱۳۹۰-۱۳۹۶
 ۱۳۸۹=۱۰۰

شتر	سال
۹۲	۱۳۹۰
۹۰	۱۳۹۱
۸۳	۱۳۹۲
۶۵	۱۳۹۳
۷۶	۱۳۹۴
۸۳	۱۳۹۵
۱۱۴	۱۳۹۶

مأخذ: مرکز آمار ایران- نشریه کشتار دام کشتارگاه‌های کشور

جدول ۳- وزن لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر ذبح شده در کشتارگاه‌های کشور: ۱۳۹۰-۱۳۹۶
 (هزار تن)

شتر	سال
۶	۱۳۹۰
۵	۱۳۹۱
۵	۱۳۹۲
۴	۱۳۹۳
۵	۱۳۹۴
۵	۱۳۹۵
۷	۱۳۹۶

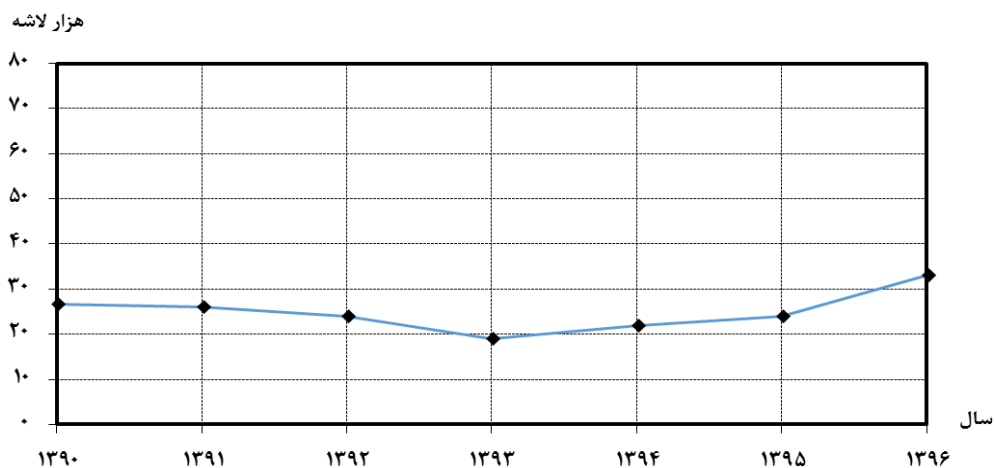
مأخذ: مرکز آمار ایران- نشریه کشتار دام کشتارگاه‌های کشور

جدول ۴- شاخص تغییرات وزن لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر ذبح شده در کشتارگاه‌های کشور: ۱۳۹۰-۱۳۹۶
 ۱۳۸۹=۱۰۰

شتر	سال
۱۰۰	۱۳۹۰
۸۳	۱۳۹۱
۸۳	۱۳۹۲
۶۴	۱۳۹۳
۸۳	۱۳۹۴
۸۳	۱۳۹۵
۱۱۷	۱۳۹۶

مأخذ: مرکز آمار ایران- نشریه کشتار دام کشتارگاه‌های کشور

نمودار ۱- تعداد لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر ذبح شده در کشتارگاه‌های کشور: ۱۳۹۰-۱۳۹۶

مأخذ: مرکز آمار ایران- نشریه کشتار دام کشتارگاه‌های کشور

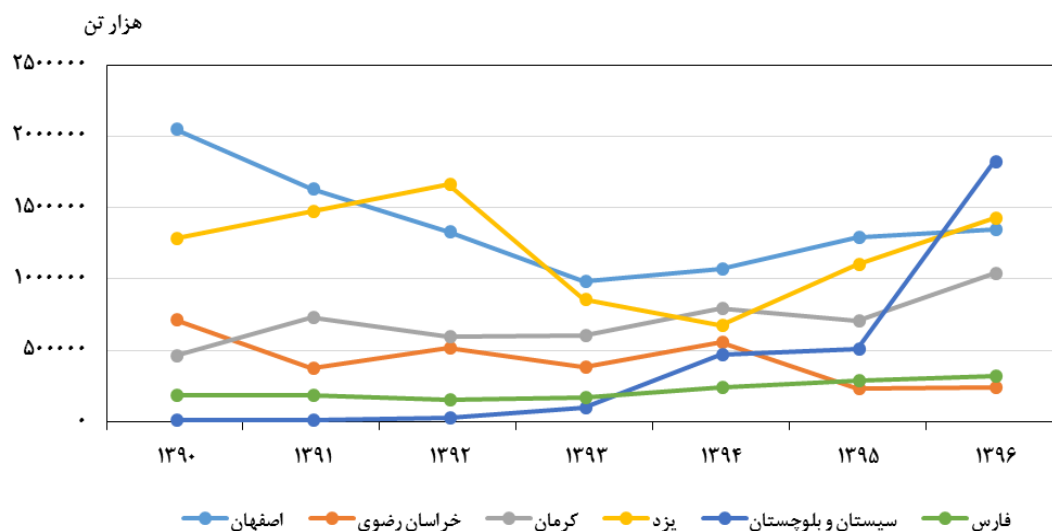
با بررسی وزن لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ می‌توان به این نتیجه رسید که استان‌های اصفهان، خراسان رضوی، کرمان و یزد بیش‌ترین میزان وزن لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر را به خود اختصاص داده‌اند که استان سیستان و بلوچستان و فارس نیز از سال ۱۳۹۴ تا سال ۱۳۹۶ به جمع استان‌های نام‌برده اضافه شده‌اند. طی بررسی انجام شده بر روی میزان وزن لاشه قابل مصرف به نظر می‌رسد میزان توزیع مصرف گوشت شتر و بچه شتر در استان‌های کشور رو به افزایش می‌باشد.

جدول ۵- وزن لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر ذبح شده در کشتارگاه بر حسب استان به تفکیک سال (کیلوگرم)

استان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶
اصفهان	۲۰۴۹۲۷۱	۱۶۳۳۱۹۰	۱۳۳۳۴۹۵	۹۸۶۷۱۸	۱۰۶۹۹۲۴	۱۲۹۲۹۳۶	۱۳۴۷۸۰۷
خراسان رضوی	۷۱۷۹۶۲	۳۷۸۷۲۸	۵۱۷۳۹۴	۳۸۶۹۹۱	۵۵۳۸۶۲	۲۳۳۷۷۰	۲۴۱۵۵۴
کرمان	۴۶۴۴۲۶	۷۲۸۱۴۹	۶۰۰۰۵۷	۶۰۳۱۴۳	۷۹۲۵۰۴	۷۰۷۷۸۵	۱۰۴۰۸۵۹
یزد	۱۲۸۷۹۵۱	۱۴۷۳۵۰۱	۱۶۵۹۳۱۵	۸۵۶۹۲۷	۶۷۹۳۸۹	۱۱۰۶۲۰۵	۱۴۲۳۹۹۱
سیستان و بلوچستان	۱۳۱۸۲	۱۱۷۵۰	۲۵۹۰۰	۹۹۶۱۰	۴۷۱۷۶۰	۵۰۶۶۸۱	۱۸۲۲۶۳۱
فارس	۱۸۶۴۷۹	۱۸۴۳۳۲	۱۵۷۰۴۳	۱۷۴۵۴۳	۲۳۹۷۳۰	۲۹۱۶۲۹	۳۱۸۲۴۲

مأخذ: مرکز آمار ایران- نشریه کشتار دام کشتارگاه‌های کشور

نمودار ۲- وزن لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر ذبح شده در کشتارگاه ۱۳۹۰-۱۳۹۶

مأخذ: مرکز آمار ایران- نشریه کشتار دام کشتارگاه‌های کشور

آمار حاصل از نتایج طرح کشتار دام کشتارگاه‌های کشور در سال‌های ۱۳۹۴ لغایت ۱۳۹۶ نشان‌دهنده افزایش تعداد لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر کشتار شده می‌باشد که استان‌های کرمان، اصفهان، یزد، خراسان رضوی و سیستان و بلوچستان بیش‌ترین سهم تعداد لاشه را نسبت به کل کشور در طی این سال‌ها داشته‌اند. در سال ۱۳۹۶ سهم این استان‌ها نسبت به کل کشور ۷۹ درصد بوده و استان سیستان و بلوچستان با ۲۴/۱ درصد بیش‌ترین سهم در تولید گوشت شتر را داشته است.

بررسی‌های به‌عمل آمده بیانگر این موضوع می‌باشد که تولید گوشت شتر در تمام فصول انجام گرفته و معمولاً بیش‌ترین کشتار در فصل زمستان می‌باشد. در زمستان سال‌های ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ سهم وزن لاشه قابل مصرف شتر و بچه شتر به ترتیب ۳۷ درصد، ۲۸ درصد و ۳۴ درصد نسبت به سایر فصول بوده است.

نتیجه‌گیری

با توجه به بررسی‌های انجام شده بر روی اطلاعات انتشار یافته از نشریات کشتار دام کشتارگاه‌های کشور در طی سال‌های ۱۳۹۰ لغایت ۱۳۹۶ می‌توان به این نتیجه رسید که میزان مصرف گوشت شتر و بچه شتر در استان‌های کشور رو به افزایش می‌باشد و علت آن با توجه به پاسخگویی برخی کشتارگاه‌های استان‌ها، فرهنگ سازی و تبلیغ بسیار در خصوص استفاده از گوشت شتر و بچه شتر و فرآورده‌های آن می‌باشد. پس می‌توان نتیجه گرفت که ذائقه مردم ایران در حال تغییر است و در پی استفاده از محصولات ارگانیک و طبیعی می‌باشند که مسئولین و برنامه‌ریزان می‌توانند این مسئله را مد نظر قرار دهند تا در این بخش سرمایه‌گذاری‌های مناسبی صورت گیرد.

منابع

- نشریه کشتار دام کشتارگاه‌های کشور مرکز آمار ایران.